

Noročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SCLOVENECEC

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cekovni račun: Ljubljana številka 10.650 in 10.349 za inserate.

Uprava: Kopitarjeva ulica številka 6.

Sporazum in Slovenci

Sporazum med Srbi in Hrvati je dogodek velikega pomena za našo državo pa za ves jugoslovanski življenjski sploh. Z njim ni samo izravnana zgodovinska borba teh dveh sorodnih narodov v medsebojno dopolnjujoče se sodelovanje, ampak se je položil obenem temelj za enakopraven položaj vseh treh jugoslovanskih narodov v skupni državi.

Na tem načelu je zgrajen sporazum kakor na svoji naravni predpostavki, kar je izrečeno v samem protokolu sporazuma, h kateremu uredba o novi hrvatski banovini spada samo kot del, iz besedami, da bo z novimi enotami v državi zagotovljena enakopravnost Srbov, Hrvatov in Slovencev. V soglasju s tem niso dobili samo Hrvati svojo banovino z zakonodajno oblastjo v lastnih zadevah, marveč daje druga uredba tudi Slovincem pravico do enake samouprave kakor so jo dobili Hrvati. Osnovna načela sporazuma torej niso omejena na medsebojni odnos med srbskim delom države in Hrvati, marveč pomenijo načelno priznanje tudi naše enakopravnosti v pogledu državne preureditve, ki je, kakor pravi 1. člen sporazuma, vrhovni namen sporazuma. Tako je z državnim aktom od 26. avgusta zakonito priznana in v temelju izrečena tudi pravica slovenskega naroda do najširše samostojne zakonodajne notranje uprave v političnem in gospodarskem ter kulturnem pogledu v skupni državi s Srbi in Hrvati. Ko se bo ob svojem času v smislu naših posebnih razmer in potreb ta naša narodna samoblast podrobno izdelala in uzakonila, bo izhajala iz načela, da smo Slovenci prav tako svoj narod, kakor so Hrvati, ki so dobili svojo banovino na tej podlagi.

Zato moremo s polno upravičenostjo reči, da je sporazum od 26. avgusta tudi naš, in sicer v odlični meri naše delo, za katero gre v prvi vrsti zasluga dr. Antonu Korošcu. Naš narodni voditelj se je zanj boril vseh dvajset let, kar obstoja nova jugoslovanska država, tako, kadar je bilo zastopstvo slovenskega naroda v opoziciji, kakor takrat, ko je z namenom, da s svojim sodelovanjem doprinese k evoluciji države v smislu enakopravnega položaja njenih treh narodnih enot, bilo po svojih silah udeleženo pri vodstvu državnih poslov. V tem in onem položaju je naš narodni voditelj neomajno držal naš narodni program kot končni cilj naših prizadevanj in je v načelnem poudarjanju naše narodne samobitnosti, kakor v praktičnem obsegu naše politične moči v upravi slovenskega dela države, stal dejansko ramo ob rami s hrvatskim narodom v borbi za uresničenje skupnega interesa slovenstva in hrvatstva za blagor Jugoslavije, ki jo je bila vidovdanska ustava postavila na pogubni temelj unitarizma, ki je bil le druga beseda za nadoblast enega dela nad ostalimi. Kakor smo za časa Pribeževičev in Živkovičev stali v bojni fronti zoper centralizem, tako smo, ko smo bili v Stojadinovičevi vladi, zoper namero takratnega prosvetnega ministra, da se unificirajo v znanem duhu naše šolske knjige, glasno protestirali in v »Slovenec« od 20. februarja 1936 pozvali proti temu na odpor ves slovenski narod in med drugim zapisali, da »nismo ustvarili Jugoslavije niti ko kakšna tuja narodna manjšina, niti kot najmanjši del kakšnega v goli domišljiji obstoječega jugoslovanskega naroda, ampak kot slovenski narod, ki je, naj bo še tako majhen, ostalima bratskima narodoma kot svoja celota popolnoma enakopraven in nima nihče pravice, da bi od njega zahteval, naj se številčno močnejšima narodoma priljči v škodo samega sebe ter žrtvuje svoj jezik, svojega duha in nprav, svoj kulturni nazor in svoje naravne in npravnostne osebnosti.«

Ni treba na dolgo in široko zopet slikati tiste za našo državo nesrečne, za nas pa najbolj častne dobe, ko smo morali s svojim voditeljem zaradi odločnega boja zoper diktaturo JNS, ki je bila zaprisežena na centralizem in unitarizem v smislu načelnega zanikanja slovenskega naroda, nastopiti pot na Golgoti, ker smo sklenili za vsako ceno in ne glede na nobeno žrtvo vztrajati na svoji narodni pravdi in smo tudi izvajali popolno zmago, ki je utrla pot k današnjemu sporazumu. Bil je naš dr. Korošec, ki je pritegnil k nujnemu delu za preusmeritev državne politike v duhu narodnega sporazuma najmočnejšo srbsko stranko in bil je zopet dr. Korošec, ki je pomagal odstraniti znanega politika od vodstva novega kurza, ko je le-ta v želji po svoji osebni diktaturi postal strankinemu programu nezvest in skušal, oprt na unitaristično krilo svojega ožjega kroga, upostaviti centralizem v najbolj nestrpni obliki. Naš vodja je omogočil, da je eden najbolj odkritih pristašev in zagovornikov ideje sporazuma srbskih strani spretnim nastopom pomagal odstraniti njegovega najbolj nevarnega nasprotnika in da je bila tako rešena misel smernica vseh pravih Jugoslovancev, da se Jugoslavija postavi na podlago bratskega sporazuma, enakopravnega sodelovanja in polne privezanosti na vsem enako pravično državo, ki mora biti glavni steber miru na Balkanu in ugleden činitelj v določanju usode Evrope, da ne bi zdrvela v svoj propad. Če pri tej priliki povemo, da je vse delo našega voditelja v tej smeri imelo ves ta čas tik do predzadnje ure

Chamberlain je govoril v spodnji zbornici:

Mednarodna napetost popušča

Hitler je sporočil angleški vladi željo za splošen in končni sporazum

Angleški parlament je odložil seje do 5. septembra

London, 29. avgusta. TG. Danes popoldne ob 14.45 se je začela tako težko pričakovana seja angleške spodnje zbornice, na kateri bi moral govoriti Chamberlain. Prebrati bi moral vsebino pisma, ki ga je snoči ponesel v Berlin sir Neville Henderson, prav tako pa bi moral prečitati tudi že nemški odgovor, ki bi ga naj že zjutraj z letalom prinesel nazaj v London isti sir Neville Henderson. Zgodilo pa se ni eno ne drugo. Sir Neville Henderson se še ni vrnil z nemškim odgovorom, Chamberlain pa ni mogel povedati nič drugega kot v četrtek, dne 24. avgusta. Ali pomeni to popušcanje napetosti?

Med tem bi bil prvi pogoj, da se začne koristna in stvarna razprava ta, da se ublaži napetost na mejah ter omeje spopadi in izgredi, o katerih javljajo tako z ene kakor z druge strani. Vlada britanskega Veličanstva je izjavila več kakor enkrat, da se morejo sporna vprašanja med Nemčijo in Poljsko rešiti na miren način.

Med tem bi bil prvi pogoj, da se začne koristna in stvarna razprava ta, da se ublaži napetost na mejah ter omeje spopadi in izgredi, o katerih javljajo tako z ene kakor z druge strani. Vlada britanskega Veličanstva je izjavila več kakor enkrat, da se morejo sporna vprašanja med Nemčijo in Poljsko rešiti na miren način.

Med tem bi bil prvi pogoj, da se začne koristna in stvarna razprava ta, da se ublaži napetost na mejah ter omeje spopadi in izgredi, o katerih javljajo tako z ene kakor z druge strani. Vlada britanskega Veličanstva je izjavila več kakor enkrat, da se morejo sporna vprašanja med Nemčijo in Poljsko rešiti na miren način.

Med tem bi bil prvi pogoj, da se začne koristna in stvarna razprava ta, da se ublaži napetost na mejah ter omeje spopadi in izgredi, o katerih javljajo tako z ene kakor z druge strani. Vlada britanskega Veličanstva je izjavila več kakor enkrat, da se morejo sporna vprašanja med Nemčijo in Poljsko rešiti na miren način.

Med tem bi bil prvi pogoj, da se začne koristna in stvarna razprava ta, da se ublaži napetost na mejah ter omeje spopadi in izgredi, o katerih javljajo tako z ene kakor z druge strani. Vlada britanskega Veličanstva je izjavila več kakor enkrat, da se morejo sporna vprašanja med Nemčijo in Poljsko rešiti na miren način.

Med tem bi bil prvi pogoj, da se začne koristna in stvarna razprava ta, da se ublaži napetost na mejah ter omeje spopadi in izgredi, o katerih javljajo tako z ene kakor z druge strani. Vlada britanskega Veličanstva je izjavila več kakor enkrat, da se morejo sporna vprašanja med Nemčijo in Poljsko rešiti na miren način.

Med tem bi bil prvi pogoj, da se začne koristna in stvarna razprava ta, da se ublaži napetost na mejah ter omeje spopadi in izgredi, o katerih javljajo tako z ene kakor z druge strani. Vlada britanskega Veličanstva je izjavila več kakor enkrat, da se morejo sporna vprašanja med Nemčijo in Poljsko rešiti na miren način.

Med tem bi bil prvi pogoj, da se začne koristna in stvarna razprava ta, da se ublaži napetost na mejah ter omeje spopadi in izgredi, o katerih javljajo tako z ene kakor z druge strani. Vlada britanskega Veličanstva je izjavila več kakor enkrat, da se morejo sporna vprašanja med Nemčijo in Poljsko rešiti na miren način.

Med tem bi bil prvi pogoj, da se začne koristna in stvarna razprava ta, da se ublaži napetost na mejah ter omeje spopadi in izgredi, o katerih javljajo tako z ene kakor z druge strani. Vlada britanskega Veličanstva je izjavila več kakor enkrat, da se morejo sporna vprašanja med Nemčijo in Poljsko rešiti na miren način.

Vlada narodnega sporazuma (od leve proti desni): Džafer Kulenović, Budisavljevič, Mihaldžić, Tomić, Smoljan, Čubrilo, Maksimović, predsednik Cvetković, Krek, Marek, Besić, general Nedić, Torbar, Sutej, Andres in Konstantinović. Manjkata zunanji minister Cincar Marković in pravosodni minister Laza Marković.

vije v borbo. (Vzklikanje.) Splošni vojaški ukrepi so bili izdani, kakor pri nas doma, tudi v žemorskih angleških državah. Vsi ti ukrepi so bili izvršeni na podlagi načrta, ki je bil že prej v podrobnostih dogovorjen in določen. Po tem načrtu bomo poslali veliko število edinic v končno mesto prej, preden bi nastopila vojna.

Predsednik vlade je nato govoril o popolni pripravljenosti ljudstva in državljanov pomožnih služb. Vse krajevne oblasti so dobile vsa potrebna navodila, tako da lahko, čim prej, ukaze, začne pošiljati šolske otroke, matere z majhnimi otroki in žene ter druge reveže. Vse te nejeke ljudi bomo spravili v posebna, nalašč v ta namen pripravljena zavetišča. Krajevne oblasti so prav tako dobile točna navodila glede ugaševanja luči, glede postopka pri alarmu in glede vseh kategorij državljanov pomožnih služb itd. Urejene so mnoge posebne bolnišnice v zaščitnih krajih, da bodo lahko sprejele žrtve letalskih napadov. Ministrski predsednik pravi, da se za ves ta sistem in za čim bolj popolno obrambo vrši stalno nadzorstvo, da bi ta sistem funkcioniral čim boljše in čim bolj pravilno. Chamberlain pravi, da vse tisto, kar je tukaj imenoval, predstavlja šele nekaj primerov popolne pripravljenosti države. Nato pa pravi: Mislim, da to vse zadostno dokazuje, da se nikomur v tej državi ni treba bati napada. Nekdo je dejal, da se britanski narod včasih težko pripravi, toda da težko popusti, kadar se je že pripravil. Se ni padla odločitev o vojni in miru. Se upamo in še delamo za mir (vzklikanje), toda ne odjenja niti za piko od svoje odločnosti, da se bomo držali smernice, ki smo jih postavili. (Ponovno navdušeno vzklikanje iz vseh klopi pozdravlja konec Chamberlainovega govora.) Chamberlain je svoj govor govoril z močnim in odločnim glasom.

V času njegovega govora se je zdelo, kakor da ves spodnji dom furi, da položaj še ni združen iz rok odgovornih državljanov. Ves govor je bil ponovno glasno in burno prekinjen z vzklikanjem in odobravanjem. To se je zlasti ponavljalo v tistem delu govora, ko je Chamberlain omenjal pripravljenost državne obrambe.

Za Chamberlainom sta govorila voditelja opozicije Greenwood in Sinclair. Greenwood je predlagal, da naj vlada sklene, da se morajo iz Londona in velikih mest izseliti žene in otroci.

Po Sinclairjevem govoru so bile seje odložene do prihodnjega torka, dne 5. septembra, vendar s pridržkom, da se poslanci takoj sestanejo, če bi položaj to zahteval.

V Berlinu ugotavljajo popušcanje napetosti

Berlin, 29. avgusta. AA. Stefani: Tukajski krogi menijo, da bodo trajali diplomatski razgovori vsaj še danes in jutri in morda še naslednje dni, če se bo pokazalo verjetno, da bodo dovedli do uspeha. Oblika, v kateri je snoči potoval sestanek Hitlerja in Hendersona, kakor tudi mirni in pozitivni ton kratkega sporočila, ki je bilo objavljeno o tem sestanku in brezpogojna rezerviranost glede vsebine teh razgovorov, so utrdili prepričanje, da vsi mostovi še niso razbiti in da obstoji še zmerom upanje, čeprav slabo, da se bo našla mirna rešitev za sedanje spore. Po drugi strani pa kažejo dolga posvetovanja, ki jih je imel Hitler ponoči z Ribbentropom, Göringom in drugimi svetovalci precejšnje popušcanje napetosti. Zato smatrajo, da pomeni to, da izdelujejo nemški odgovor, ki ga bodo izročili angleški vladi še pred sejo angleškega parlamenta, ki bo danes popoldne.

Nemški odgovor izročen

Berlin, 29. avgusta. TG. Nocoj ob 19.15 je kancelar Hitler v navzočnosti zunanjega ministra von Ribbentropa sprejel angleškega veleposlanika sir Neville Hendersona in mu izročil odgovor nemške vlade na večerajšnje pismo angleške vlade. Odgovorn emšel v London tajnik angleškega veleposlaništva.

Chamberlainov govor

London, 29. avgusta. AA. (Reuter.) V delu svojega govora, v katerem je tisku priporočil vzdržnost, je Chamberlain med drugim rekel:

V teh časih more nekaj besedi, ki so lahko miselno vržene na papir, pa najsi tudi niso niti zelo pomembne, uničiti plod vseh naporov, ki jih je storila vlada, da bi našla zadovoljivo rešitev. Zaradi primere, pravi Chamberlain, da mu je bilo javljeno, da so nekateri listi menda prinesli neko doslovno besedilo pisma, ki ga je vlada britanskega Veličanstva poslala vodji rajha in državnemu kancelerju Hitlerju. Toda, je rekel Chamberlain, dejansko tako poročilo ni moglo biti nič drugega, kakor izmišljotina od začetka do konca. Obžalovati je treba, da časniki tako z lahkoto prevzamejo naše takšno odgovornost, in to toliko bolj, ker ne ostane to samo pri njihovi odgovornosti, temveč se lahko pretvori v težko odgovornost vseh državljanov naše države.

Na to vam bom podal, je dejal Chamberlain, prikaz dogodkov zadnjih dni. Poudaril bom že takoj spočetka, da ni nastopila nobena sprememba politike angleške vlade. Chamberlain navaja, da je vodja rajha pozval na razgovor angleškega veleposlanika Hendersona in da je nato veleposlanik z letalom odpotoval v London, da bi poročal. Chamberlain je med drugim dejal:

Mi smo v petek zvečer prejeli poročilo veleposlanika. Toda do polnoči vse besedilo še ni bilo dešifrirano ter sem jaz šele naslednjega dne zjutraj v celoti prebral to poročilo. Medtem pa je v soboto prispel z letalom sam veleposlanik Henderson. Izjavil je, da v Berlinu ne smatrajo za potrebno, da bi se on vrnil še istega dne z odgovorom, vendar pa v Berlinu polagajo mnogo važnosti na to, da čim bolj skrbno proučimo poslanico, ki nam jo je prinesel. Zaradi tega smo mi posvetili vso soboto in nedeljo najbolj skrbnemu proučevanju dokumenta, ki nam ga je prinesel veleposlanik Henderson. Nato smo začeli izdelovati načrt odgovora, ter je veleposlanik šele večeraj popoldne odnesel ta odgovor in ga snoči izročil vodji rajha in državnemu kancelerju.

Chamberlain pravi, da bi bil srečen, če bi mogel še danes dati spodnjemu domu najbolj podrobna obvestila izmenjave misli z vodjem rajha. Toda g. poslanci bodo razumeli, je dejal dalje predsednik vlade, da ni umestno v celoti objaviti zaupne akte in jih podrobno komentirati, medtem ko je položaj tako izredno koelji in obstoji več možnosti za tako usodopolno izide (Vzklikanje.) Poleg tega vam lahko v najbolj splošnih obrisih prikažem glavne linije izmenjave misli. Chamberlain pravi, da je vodja rajha in kancelar Hitler dostavil vladi britanskega Veličanstva svojo željo za sklenitev splošnega in končnega angleško-nemškega sporazuma. Z druge strani pa vodja rajha ni pustil nobenega dvoma glede tega, kako gleda na potrebo in nujnost rešitve poljskega vprašanja. Chamberlain je nato pristavil:

Se ni padel sklep o vojni ali miru

Se ni padel sklep o vojni ali miru. Se lahko upamo in še lahko delamo za mir, toda s tem, da niti za piko ne odjenjamo od sklepa, da se bomo držali linije, ki smo si jo postavili. (Dolgo in burno vzklikanje.) Vlada britanskega Veličanstva je prav tako pogosto izražala željo za angleško-nemskim sporazumom. Čim bodo prilike to dovolile, bo vlada samo po sebi razumljivo pozdravila vsako prilikost, ki se ji bo ponudila za razpravo vseh pogojev, ki prihajajo v poštev za trajni sporazum z Nemčijo. Toda to zavisi od načina, na katerem se mora rešiti spor med Nemčijo in Poljsko (Vzklikanje.) ter od oblike predlogov, ki bi se mogli pojaviti za kakršnokoli rešitev. Mi smo jasno povedali,

svojega najhujšega in brezobzirnega nasprotnika v naših domačih unitaristih, smo ugotovili samo zgodovinsko realno, ki je ne moremo pozabiti, ker se prav iz tega tabora danes slišijo glasovi, ki bi radi našo pozitivno vlogo v doslednem izpodkopavanju vidovdanskega centralizma in v pripravljanju vseh potrebnih pogojev za narodni sporazum ter izpremembo vladajoče miselnosti — izmaličili in izpačili resnico.

Mislimo pa, da to danes ni več važno in da bo naš narod v preizkušeni zvestobi do svojega voditelja zdaj svoje sile posvetil izgradbi sporazuma, kateremu je položil po svoji vztrajnosti, požrtvovalnosti in zdravem smislu tako za svoje narodne pravice kakor za napredek svoje in danes v najpolnejšem smislu svoje države važen temelj.

Slavnostna seja hrvatskih poslancev v Zagrebu

Izjava dr. Mačka

Zagreb, 29. avg. AA. Danes dopoldne ob 9 so se zbrali člani hrvatskega narodnega predstavništva v dvorani Sabornice na trgu Stjepana Radića. Na trgu pred Sabornico je bila razvrščena »mešana zaščitna«. Ob 9.15 je prišel pred Sabornico podpredsednik vlade dr. Maček v spremstvu bana hrvatske banovine dr. Subašića ter inž. Košutića. Njihov prihod je množica pozdravila z velikimi manifestacijami. Seja, ki se je takoj začela, je bila prekinjena ob 9.30, ko so vsi člani hrvatskega narodnega predstavništva z dr. Mačkom odšli čez trg v bansko palačo, kjer je bila zakuska za člane hrvatskega narodnega predstavništva, za časnike in visoke uradnike banske uprave. Po zakuski so člani hrvatskega narodnega predstavništva v spremstvu časnika v avtomobilih in vstopili krenili na Mirogoj, da se poklonijo na grobu Stjepana Radića. S prvim avtomobilom je prišel na Mirogoj dr. Maček, ki je počakal prihod drugih avtomobilov, nato pa stopal na čelo vsega spreveda skozi arkade pred grob Stjepana Radića. Pred sprevedom sta dva člana hrvatskega narodnega predstavništva Goreta in Mitlić nosila velik venec z napisom: »Nemurlemu voditelju in učitelju«. Ko je spreved prišel pred grob pokojnega Radića, je vzel ban dr. Subašić venec in ga položil na nagrobno ploščo z besedami: »Tebi nemurli voditelj in učitelj hrvatskega naroda kot simbolu vseh narodnih težnj in narodne svobode, polaga ta venec ban banovine Hrvatske.« Nato je dr. Maček vzkliknil »Slava Stjepanu Radiću, slava vsem narodnim mučnikom! Po molku ene minute so ponovno vzkliknili »Slava Stjepanu Radiću in Slava hrvatskim narodnim mučencem!«, kar so vsi prisotni ponovili.

S tem je bila svečanost na grobu Stjepana Radića končana in člani hrvatskega narodnega predstavništva so nato odšli v mesto ter nadaljevali v Sabornici seja. Ob 12.15 so bili poklicani v veliko zborniško dvorano časnika, ki so bili zbrani v velikem številu. Številni fotografi, fotooperaterji in kinooperaterji so snemali podpredsednika vlade dr. Mačka, ob čigar desnici je bil inž. Košutić, okrog pa vsi člani narodnega predstavništva. Ko je bilo končano delo, so vsi zapeli »Lepe naša domovina«, nakar je dr. VI. Maček vzkliknil: »Živel zavedni hrvatski narod! Na prošnjo časnika je šel dr. Maček v sobo predstavništva narodov. Na vprašanje nekega časnika:

»Kakšni so vaši prvi nameni v teh usodnih urah?« je dr. Maček izjavil sledeče:

»Kakor veste, se morajo po določilih sporazuma po vrsti prenesti vse pristojnosti. Mi pripadajo banu banovine Hrvatske, na banovino Hrvatsko. Tu bo še dosti tehničnega dela. To je vse delo, ki ga je treba opraviti doma. Mi smo zdaj iz vrst narodnih predstavnikov izbrali odbore za posamezne posle, da bodo stali hrvatskemu banu ob strani kot svetovalci. Medtem pa bomo v Belgradu v miru nadaljevali razgovore za rešitev tistih vprašanj, ki so niso končno rešena.«

Podpredsednik vlade dr. Maček se je nato zelo razpoloženo odpravil s časniki do Markovega trga v spodnje mesto. Na Markovem trgu so mešani priredili dr. Mačku in njegovemu spremstvu ponovno dolgotrajne ovacije. Nato so se dr. Maček in njegovo spremstvo odpravili pred zgradbo bivšega hrvatskega sokola na trgu Kralja Aleksandra, koder so mimo dr. Mačka defilirale čete »Zaščitne«, ki je vzdrževala red na trgu Stjepana Radića.

Nastop bana dr. Subašića

Zagreb, 29. avg. AA. Danes ob 11 dopoldne je ban banovine Hrvatske dr. Ivan Subašić prevzel dolžnost od bivšega vršilca dolžnosti bana in sedanjega notranjega ministra Stanoja Mihaldžića. Po prevzemu dolžnosti sta šla dr. Subašić in minister Mihaldžić v veliko dvorano banske palače, kjer so ju pričakovali zbrani uradniki banske uprave na čelu z načelnikom upravnega oddelka Stjepanom Dubenikom. Načelnik Dubenik se je v imenu uradnikov banske uprave poslovil v toplih besedah od dosedanjega vršilca dolžnosti bana ministra Mihaldžića, nato pa z navdušenimi besedami pozdravil novega bana banovine Hrvatske dr. Subašića ter novo banovino Hrvatsko. Notranji minister Mihaldžić se je zahvalil vsem uradnikom za sedanje tovariško sodelovanje ter jim priporočil, da še naprej vršijo svojo službo v dobro kraja in domovine. Ban dr. Subašić se je zahvalil za pozdrave uradnikov in jih pozval k vestnemu delu, za katerega čuti, da je zelo težko. Pričeval je željo, da bi v skladu s težnjami in čustvi naroda delali za dobro kraja, banovine Hrvatske in vse kraljevine Jugoslavije. Prisotni so oba govora pozdravili z vzklikanjem banu dr. Subašiću in ministru Mihaldžiću.

Nj. kr. Vis. knez namestnik v razgovoru z novimi člani vlade.

Glasovi listov o sporazumu Vprašanje uradnika na Hrvatskem

Glasilo dr. Mačka »Hrvatski dnevnik« prinaša danes uvodnik, v katerem ugotavlja najprej, da z uredbo o hrvatski banovini hrvatsko vprašanje še ni v polnem obsegu rešeno, vendar pa vsebuje tako zamisel ureditve skupne države Hrvatov, Srbov in Slovencev, ki se znatno razlikuje od dosedanje. Izdana je v času, ko se mir nahaja v največji opasnosti in na ta način strahovito demantira trditve unitaristov, da je centralizem bil zahteva obstanka države. Sporazum pravi uvodoma, da je bil sklenjen zato, da bi se s sodelovanjem Hrvatov zavaroval interes države. Torej je ustanovitev hrvatske banovine bila sklenjena v korist državne celote. V uredbi ni do konca izvedeno načelo narodne suverenitete, vendar pa se daie narodu dostojen in širok delokrog. Obseg hrvatske banovine pa predstavlja minimum, ki se bo mogel izpremeniti po medsebojnem soglasju. Izven banovine so ostali nekateri okraji, v katerih je hrvatska večina. Dr. Maček je zastavil vse svoje sile, da bi v hrvatski banovini bila zavarovana popolna politična svoboda. Hrvatski predstavniki v skupni vladi si bodo prizadevali, da bo to načelo dobilo izraza tudi v zakonu za volitve v skupni parlament in v zakonu o tisku ter o združevanju prava. Narod ima pravico, da reče v vseh političnih zadevah svobodno svojo besedo, ker v nasprotnem primeru bi se reklo, da niti hrvatski, niti srbski, niti slovenski narod ni sposoben, da ima svojo državo. »Hrvat. dnevnik« zaključuje svoj članek rekoč, da bo treba sedaj veliko ureditv in drugih praktičnih ustanov, da se uredba o hrvatski banovini izvede in da se ta banovina vseskozi organizira. Najbolj važno je, da se čimprej uredi finančna stran, da bo hrvatska banovina mogla čim uspešneje vršiti svojo nalogo. Zato je dobro, da je v tem položaju dobil finančno ministrstvo dr. Šutej, ki je sposoben in energičen. Važno bo tudi osebno vprašanje. Hrvatska ne more trpeti na svojem preračunu ljudi, ki so delali proti hrvatskemu narodu, pa jim tudi ne bo plačevala pokojnine, ker je niso zaslužili. Hrvatska javnost pričakuje, da bodo postavljeni na razpoloženje svojim ministrom in zamenjani z drugimi ljudmi. Na ta način bo cela vrsta Hrvatov, ki služijo izven domovine ali sploh niso nameščeni kljub svoji predpisani kvalifikaciji, dobili sedaj svoj kruh v lastni domovini. To osebno vprašanje je za hrvatsko ljudstvo tudi v psihološkem oziru zelo važno, da bo prebrčeno, da se bo uredba tudi po duhu zares izvajala.

Stališče srbskih demokratov

Belgrad, 29. avgusta. m. Kakor smo že poročali, je včeraj in danes v Belgradu zboroval ožji glavni odbor bivše demokratske stranke. Na sestanku so člani tega odbora razpravljali o nastali politični situaciji zaradi sporazuma s Hrvati. Po končanem zborovanju so javnosti dali naslednje poročilo:

»Ljubomir Davidović je eklical ožji glavni odbor 25. t. m. Medtem je bil objavljen akt sporazuma med gg. Cvetkovićem in dr. Mačkom kot rezultat pogajanj, ki so se ves ta čas vodila v največji tajnosti. Demokrati niso bili niti neposredno niti posredno obveščeni o stvari, a člani ožjega glavnega odbora iz oddaljenih krajev so mogli prečitati ta akt šele v zadnjem trenutku. V takih okolišninah ni mogli biti govora o izčrpnem presojanju in preučevanju daljnosežnih državnopravnih odredb tega akta.

To, kar se jasno kaže v tem aktu, je novo odstopanje od osnovnih načel, na katerih je bil zasnovan narodni sporazum. V narodnem sporazumu se rešitev hrvatskega vprašanja predvideva v okviru splošne preureditve države. S takim reševanjem naših nacionalnih problemov v soglasju z narodno voljo se manifestira celina države, režim pa ei zavaruje čvrsto podlago. Vsa zagotovila za organizacijo narodnega življenja na hrvatski strani in isto tako na drugih straneh, vse zavarovanje pred novimi poznejšimi krizami in trenji, ki bi mogla postati usodna, so samo v taki postavitvi zdravega narodnega reda v vsej državi, če se javlja volja Srbov in Hrvatov.

V današnjem aktu sporazuma, ki je bil izveden po drugi poti in z drugimi metodami, je važno to, kar se kaže tudi kot glavno, da se tudi rešitev samega hrvatskega vprašanja, ki je bila ta trenutek izločena iz splošnega kompleksa preureditve države, obeležuje kot neizvedena do konca, problem

ureditve drugih krajev in vskladev vsega drugega pa je ostalo še odprto vprašanje.

Toda sporazum Cvetković-Maček, ki je imel v glavnem za vedno omogočili polno sodelovanje Hrvatov v državni upravi, je danes gotovo dejstvo. Iznad vseh gledanj na metode in rezultate, s katerimi je bil ta akt izveden, mora ostati skrb, da se akt, tak, kakršen je, ne kompromitira. Skrbeti je treba, da se akt z vsemi posledicami otežkočenja pri reševanju skupnih državnih vprašanj izvaja vestno in resno s čvrsto naslonitvijo na narodno razpoloženje. Prvi pogoj za vestno izvrševanje sporazuma je svobodna izvolitev resničnega narodnega predstavništva. V kolikor bodo politični zakoni, ki so predvideni v aktu sporazuma Cvetković-Maček, inspirirani ne z vladavinskih strankarskih računov, temveč iz težnje, da se dobro izvajajo in da odgovorni faktorji prevzamejo nase to težko in odgovorno nalogo, v toliko se bo z večjim mirom pristopilo k reševanju tega za državo tako usodnega vprašanja. Demokrati, ki so se za ceno težkih in velikih žrtv izrekli za ureditev srbsko-hrvatskih odnosov, bodo ostali do konca objektivni v presojanju dejstev in splošnega državnega problema.

Stališče starih radikalov

Sarajevo, 29. avgusta. m. V Sarajevu je bila sinoči konferenca staroradikalov. Na konferenci je poročal o sporazumu, sklenjenem med Cvetkovićem in Mačkom, vodja staroradikalov dr. Milan Joikić. V svojem referatu je dr. Joikić pozdravil doseženi sporazum in naglašal, da je potrebno, da staroradikali v vseh prečasnih krajih sodelujejo s Hrvati ne samo pri reševanju splošnih državnih vprašanj, temveč tudi pri reševanju vprašanj banovine in občin. V tem smislu bodo dobili navodila za svoje zadržanje delegati glavnega odbora staroradikalov, ki bo prihodnje dni v Belgradu.

Osebne novice

Belgrad, 29. avgusta. AA. Napredovali so: za tehničnega svetnika inž. Viljem Babnik pri okr. načelnstvu v Kranju, v 6. skup. je bil imenovan inž. Milutin Debeljak pri banski upravi v Ljubljani.

Belgrad, 29. avgusta. m. Pri osrednjem ravnateljstvu državnih rudarskih podjetij v Sarajevu je napredoval za rudarskega višjega svetnika v 4/2 inž. Ljudevit Fettich-Frankheim, dosednji rudarski svetnik 5. skup.

Podpis angleško-turške pogodbe

London, 29. avg. b. Tukajšnji diplo. nat. krogi pričakujejo, da bo angleško-turški pakt podpisan še danes, najpozneje pa jutri. Člani turške misije, ki so v Londonu sodelovali pri izdelavi tega pakta, so imeli včeraj dolgo konferenco v Foreign Office.

Nemčija je vpoklicala še 400.000 mož

Berlin, 19. avg. b. »United Press« poroča, da so v Nemčiji danes spet nalepljeni plakati, v katerih pozivajo pod orožje novo rezervo, in sicer letnike 1906, 1907, 1910, 1911 in 1913. Vsi se morajo javiti v svoje vojašnice prvi teden meseca septembra. S to mobilizacijo se bo nemška vojska povečala za novih 400.000 vojakov.

Sprejemi pri sv. očetu

Rim, 29. avg. b. Papež Pij XII. je v svoj letni rezidenčni Calet Gandouf sorojel v avdienco francoskega in angleškega veleposlanika pri Vatikanu. Konferenci je prisostvoval tudi vatikanski tajnik msgr. Maglione.

Prebivalci v Italiji naj zapuste mesta

Rim, 29. avg. AA. Stefani. Italijanski listi pozivajo prebivalce italijanskih mest, ki niso priključeni ostali v mestu in se lahko izselijo, naj zapuste mesta. Ta poziv se nanaša zlasti na žene, starce in otroke. Listi poudarjajo, da je italijanski narod miren in discipliniran in da je treba varnostne ukrepe pripisati potrebi, da bo narod popolnoma pripravljen na vsak novi mednarodni dogodek.

Najnovejša poročila glej na 7. strani

Francija pozdravlja sporazum

»Jugoslavija bo sedaj lahko delala z uspehom za mir!«

Pariz, 28. avgusta. AA. Vsi pariški listi prinašajo obširna poročila o sestavi nove jugoslovanske glade in prinašajo glavne smernice srbsko-hrvatskega sporazuma. Po vestih iz Belgrada poudarjajo v listih, da se je z sestavo vlade narodnega edinstva silno okrepil notranji in mednarodni položaj Jugoslavije. Današnji »Ordre« prinaša poseben članek pod naslovom »Ustvarjeno je narodno edinstvo v Jugoslaviji«. Članek pravi med drugim: S sestavo vlade narodnega edinstva v Jugoslaviji je postalo pomirjenje med Srbi in Hrvati gotovo dejstvo. Knez-namestnik, ki je bil več mesecev zaposlen, da bi našel pravi temelj za sporazum, kateri bi zadovoljil Srbe in Hrvate, vidi sedaj, da so bili njegovi napori kronani z uspehom. S tem sporazumom je bila odstranjena glavna zapreka za notranjo pomiritev Jugoslavije. Od svoje ustanovitve Jugoslavija nikoli ni imela vlade, ki bi imela toliko zaslombe med ljudstvom, kakor vlada, ki sta jo sestavila Cvetković in Maček. V novi vladi so zastopane vse pokrajine in vsi deli jugoslovanske države, to je Slovenci, Hrvati, Srbi in bosanski muslimani. Noben del jugoslovanske družine ne bo mogel obžalovati, da ni zastopan v vladi. Novi pogoji za sodelovanje med Srbi, Hrvati in Slovenci bodo polagoma odstranili vse razloge nezadovoljstva, ki so jih navedli hrvatski voditelji. Srbsko-hrvatski sporazum je bil dosežen v pogajanjih, ki so tekla v popolni svobodi. Sporazum nikogar ne žali in zadovoljuje obe strani ter s tem ustvarja ozažje bratstva, ki je potrebno za velika dela in za močno zgradbo države.

»Ere Nouvelle« prinaša prav tako obširen članek pod naslovom: »Vsa Jugoslavija se je zbrala okrog vlade narodnega edinstva Cvetkovića in Mačka«. Članek pravi med drugim: Prispela je iz Jugoslavije vest, da je bila pod predsedstvom šefa JRZ Dragiša Cvetkovića sestavljena vlada narodnega edinstva. Cvetković je sestavil pravo vlado edinstva, ker je sklenil

sporazum s Hrvati, katerih voditelj je Maček. Ta srbsko-hrvatski sporazum ni običajen sporazum med političnimi strankami, ki se bore med Srbi in Hrvati in zaradi česar je Jugoslavija trpela brez prestanka vse od svoje ustanovitve. Ko je navedel osnovne smernice sporazuma, pravi pisec članka: Lahko rečemo, da prihaja iz srbsko-hrvatskega sporazuma prava in prenovljena Jugoslavija in da jugoslovanska vlada narodnega edinstva začneja v Jugoslaviji novo dobo političnega življenja. Srbi, Hrvati in Slovenci se sedaj zbirajo v trdno inčango. Vlada Cvetković-Maček ima prav gotovo za seboj vse prebivalstvo brez ozira na njegovo strankarsko pripadnost. Redki so plitki, ki bi se upali nastopiti proti doseženemu sporazumu, ker bi se s tem izpostavili preziru javnega mnenja in bi njihovo politično smrt smatrali za nikdar več popravljivo dejstvo. To je veliko politično delo, katerega notranje in zunanje politični pomen se sedaj še ne more v zadostni meri oceniti. Vsekakor pa bo imel ta dogodek posledice pri Hrvatih. Hrvati so postali sedaj v državi tvoren element, nova sila, ki gre v pomoč državi, da jo okrepi. Ker je Jugoslavija našla sedaj trdne temelje za narodno življenje, je postala tudi čvrsta in urejena država. Ker ima z vsemi sosedi Jugoslavija dobre odnose, bo sedaj mogla še z večjim uspehom delati za zblizanje in pomirjevanje. Mi smo prepričani, da Jugoslavija, ta nova bratska in svobodna Jugoslavija, ne bo zamudila nobene prilike, da izpolni svojo visoko dolžnost miru, ki jo ji nalaga slavna preteklost in njene lepe tradicije. Knez-namestnik Pavle, Cvetković in Maček so trije glavni tvorci srbsko-hrvatskega sporazuma. S tem so napisali eno izmed strani, ki bo najpomembnejša v sedanjih zgodovini jugoslovanskih narodov, ki so sedaj združene okrog dinastije Karađorđevićev, v čije okrilje so bili ustvarjeni ideali osvobođenja in zedinjenja Jugoslovancov v neodvisno narodno državo.

lijone 423.000 duš, k čemur je treba pripomniti, da je bil narastek prebivalstva v teh krajih žali-bog leto za letom v upadanju.

Banovina Hrvatska obsega 66.393 kvadratnih kilometrov, kar predstavlja 26,6% površine celokupne države. Katoličani so v njej okoli 75%, pravoslavni 20%, muslimani 4%, protestantov 0,5% in Židov tudi 0,5%.

Banovina Hrvatska ima skupaj z mesti 116 okrajev. Pravoslavci imajo absolutno večino v 13 okrajih (Donji Lapac, Glina, Gračac, Korenica, Kostajnica, Pakrac, Slunj, Udbina, Vojnić, Vrginmost, Vukovar (ne mesto, ampak okraj), Benkovac in Knin). Relativno večino imajo v dveh okrajih, Ilok in Sid.

Muslimani imajo absolutno večino v enem okraju, to je v Konjici. Katoličani imajo v Banovini Hrvatski absolutno večino v 95 okrajih, relativno pa v petih okrajih, to je v Bugojnu, Stocu, Brckem, Travniku in Gradačcu. Relativnost pomeni, da je v vseh omenjenih okrajih tudi izvestno število nekatoliških ali nepravoslavnih manjšin. Število katoličanov pa je znatno skoro v vseh okrajih, ki imajo absolutno pravoslavno večino.

Seja predsedstva JRZ

Belgrad, 29. avgusta. m. Za jutri dopoldne je sklicana seja predsedništva JRZ. Sejo bo vodil predsednik stranke Dragiša Cvetković.

Velesejem se bliža!

Zaupajte nam oglase za velesejmsko številko »Slovenca«, ki bo izšla v nedeljo, dne 3. septembra. — Oglasi ob takih prilikah imajo največji uspeh!

Uprava »Slovenca«.

Podatki o »banovini Hrvatski«

Glasilo dr. Mačka beleži, da belgrajski listi sistematsko pišejo »hrvatska Banovina« ali »Banovina hrvatska«. To pisanje pa je napačno, ker uredba piše: Banovina Hrvatska. Hrvatsko je treba pisati z veliko začetnico, kar ni brez pomena. To znajo tudi nestrokovnjaki, gotovo pa so to vedeli državnopravni strokovnjaki, ki so uredbo sestavili.

Banovina Hrvatska obsega kakor vemo, celo bivšo savsko in primorsko banovino, katerima so priključeni okraji dubrovniški iz zetske banovine, travniški, brčanski in fojniški iz drinske, derventski in gradačški iz vrbasko ter iloški in šidski iz donavske banovine.

Po zadnjem ljudskem štetju L. 1931 je štela savska banovina 2.704.383 duš. Po veri je bilo v tej banovini 2.122.631 kristjanov, od tega 517.191 pravoslavcev, 3823 muslimanov, 19.575 Židov in drugih ver.

Primorska banovina šteje 901.660 duš, od teh 692.496 katoličanov, 138.375 pravoslavni, 69.360 muslimanov, 578 Židov in drugih.

Dubrovniški okraj ima 50.201 duš, od tega 47.132 katoličanov 2342 pravoslavni, 342 muslimanov. V samem mestu Dubrovniku je katoličanov 15.147, pravoslavni 2003, muslimanov 299. — Brčki okraj ima 97.962 duš, od tega 42.208 katolikov, 34.056 pravoslavni in 20.443 muslimanov. — Okraj Fojnica ima 25.146 duš, od teh 15.972 katoliških, 506 pravoslavni in 8587 muslimanov. — Okraj Travnik ima 45.386 duš, od tega 20.903 katoličanov, 5557 pravoslavni in 18.512 muslimanov. — Okraj Derвента šteje 67.305 ljudi, od teh 34.104 katoličanov, 23.931 pravoslavni in 8250 muslimanov. — Okraj Gradačac šteje 50.992 duš, po veri 19.685 katoličanov, 16.457 pravoslavni in 14.521 muslimanov. — Okraj Ilok ima 29.988 duš, po veri 11.674 katoličanov in 15.574 pravoslavni. — Število protestantov, ki je največje v savski banovini ter v okraju Ilok in Šik, ki sta bila v bivši Slavoniji, ni omenjeno, katoličani vzhodnega obreda ali unijati pa so všteti med katolike.

Vsega skupaj šteje nova Banovina Hrvatska po ljudskem štetju iz L. 1931 4.007.227 duš, od teh 3.020.406 katoličanov, 767.934 pravoslavni, 143.880 muslimanov in 75.000 izpovedovalcev drugih ver. Po približnem računu statistikov pa znaša danes število prebivalstva nove Banovine Hrvatske 4 mi-

Najnovejša poročila

Hitler je odgovoril angleški vladi:

Odklanjam pogajanja s Poljsko

Berlin, 29. avg. TG. Nocoj ob 19.40 je bil zaključen razgovor med Hitlerjem in Hendersonom v navzočnosti zunanjega ministra von Ribbentropa. Razgovor je trajal 40 minut in je Hitler izročil veleposlaniku odgovor nemške vlade na zadnje angleško pismo, ki ga je Henderson snoči prinesel. Posebni odposlanec angleške vlade je nocoj odnesel v London s posebnim letalom odgovor kanclerja Hitlerja.

Dobro poučeni krogi izjavljajo, da je v novem Hitlerjevem pismu nemška

vlada pustila vrata odprta za vse možnosti. Vendar pa je nemška vlada zavrnila možnost neposrednih pogajanj med Nemčijo in Poljsko. Kanclerjevo pismo ni daljše kot pa je bilo pismo, ki ga je Hitler poslal Daladieru.

Berlin, 29. avg. TG. Po Hendersonu je Hitler sprejel italijanskega veleposlanika Attolica in ga obvestil o vsebini svojega odgovora Chamberlainu. Vendar pa bo uradno sporočena vsebina odgovora Mussoliniju šele jutri zjutraj.

Govor lorda Halifaxa v lordski zbornici

London, 29. avgusta. AA. Reuter: Današnja sejo doma lordov so pričakovali s prav tako velikim zanimanjem, kakor so pričakovali sejo spodnjega doma. Tudi tu so bile galerije prepolne. Prvi je spregovoril lord Shnel, ki je vprašal, ali more vlada tudi danes domu lordov dati kakšno pojasnilo o mednarodnem položaju. Na to je odgovoril zunanji minister lord Halifax, ki je podal prav podoben izjav, kakor Chamberlain v spodnjem domu. Med drugim je dejal: Položaj je še dalje v znamenju velike nevarnosti, toda še vedno je upanje, da bo zmagal zdrav razum. Upati moramo vse dotlej, dokler ne napoči trenutek, v katerem bi bili prisiljeni odkriti povedati, da opuščamo vsako nado. Mi smo na eni strani pripravljene brezpogojno in lojalno izpolniti obveznosti, ki smo jih prevzeli, obenem pa smo pripravljene tudi zastaviti vse svoj vpliv, da bi ta težaven položaj razčistili s pogajanjem, ne pa s silo, ki bi moralo dovesti do nedolgovrednih posledic. Vsek od vas lordov bo vsekakor videl, da ni naša odgovornost majhna. Toda angleška vlada prevzema to odgovornost in vestno dela, ker ve, da vse to, kar v tem trenutku dela ali govori, v pravem pomenu teh besedi dela in govori v imenu vsega angleškega naroda v duhu njenih jasno izraženih želja. Vlada britanskega veličanstva ve, da je angleški narod brezpogojno složen in soglasen in gre zato lahko mirneje na-

sproti negotovi bodočnosti. Globoko sem prepričan, da v takšnem razpoloženju in stališču angleškega naroda ne bodo nastopile nobene spremembe. Želel bi samo opozoriti na vse tiste, ki pišejo ali govorijo za široko javnost, da imajo tudi oni veliko odgovornost, odgovornost, ki je skoraj enaka tisti, ki jo imamo mi člani vlade.

Zatem je spet spregovoril lord Shnel kot zastopnik delavske stranke. Dejal je, da njegova stranka že večkrat jasno izrazila svoje stališče in da zaradi tega ni potrebno, da bi ga poudarjala danes ponovno. Delavska stranka nima ničesar dodati temu, kar je dozdaj obvezno izjavila, niti ji ni treba umakniti niti ene besede, ki jo je spregovorila. Smatramo — je dejal lord Shnel, da je celo zdaj še mogoče rešiti mir s konferenco. Prav tako smo prepričani, da ne bo naša krivda, če bi kljub temu prišlo do vojne. Če bi prišlo do te nesreče, sedanja vlada lahko računa na podporo delavske stranke, ki bo znala upoštevati vsa nova vprašanja, katera se pojavljajo pred Evropo. Vlada je tudi danes jasno povedala, da ostane pri svojem jasno izraženem stališču. Vlada naj ve, da ima pri tem stališču za seboj angleški narod, ki je morda zaskrbljen, a je složen in odločen. (Odobravaje.)

Nato je dom lordov na predlog lorda Stanhopea odločil sejo do torka s pripombo, da bo sklicana tudi prej, če bi položaj to zahteval.

Debata po Chamberlainovem govoru

London, 29. avg. AA. Reuter. V svojem današnjem govoru je Greenwood med drugim dejal tudi tole: Naša država želi, da se napadom enkrat za vselej naredi konec. Ne želimo, da bi Poljsko zadela usoda, ki so jo doživeli nekateri drugi narodi. V imenu svoje stranke morem samo ponoviti vse ono, kar sem povedal preteklo nedeljo. Ne samo, da nam ni klonil duh, pač pa smo še bolj odločni kot smo bili kdajkoli prej. Gre za vprašanje, glede katerih smo neomajni in neizprosni. Se so odprta vrata miru. Nadejam se, da se ta vrata tudi ne bodo zaprla, pač pa da se bodo zapla zlemu duhu napada in smrti. To je torej naše upanje.

Prosimo Boga, naj odstrani od nas katastrofo. Toda če izpade drugače, odgovornost ne bo na naši, pač pa na drugi strani. (Navdušeni vzkliki.) Če bi nas tokrat minula stahovitava mora, ki nas tlači, bo dolžnost vseh odgovornih državljanov, da z razumnim delom povedejo človeški rod na pot miru, na pot dela in na pot ustvarjanja ozračja, v katerem bi se težka vprašanja človeškega rodu mogla rešiti s mirnim razpravljanjem in s poštenim sodelovanjem. Če se to delo tako, bo prišel enkrat za vselej konec napadov.

Na koncu svojega govora je Greenwood zahteval od vlade, naj energično dela na to, da se izsili prebivalstvo iz večjih mest in naj se ne ustraši stroškov. Ti stroški — pravi — ne bodo v nobenem primeru zastoj, kajti če ne bi bilo vojne, bi si država pridobila novih praktičnih in koristnih izkušenj na tem novem polju.

Naslednji govornik je bil voditelj opozicije liberalcev Sinclair. Najprej izraža svoje veselje nad tem, da je ministrski predsednik tako odločno izjavil, da vlada ostaja trdno pri svojih obveznostih, ki jih je dala Poljski. Pravi, da se v letošnjem septembru ne morejo ponoviti dogodki lanskega septembra. Če bi se to pripetilo, je prepričan, da bi se v kratkem času pojavile nove zahteve. Velika Britanija mora še nadalje

prilagoditi svojo politiko željam vsega sveta, da se poiskne mirna in pravična rešitev sedanjega položaja. Govornik omenja pizve sv. očeta Pija XII., kralja Leopolda III. in Roosevelta. Priznava sedanji vladi, da ni opustila ničesar, kar je le mogla storiti za mir. V splošnem je samo ena beseda, ki jo mora vlada britanskega veličanstva izbrisati iz svojega političnega slovarja, to je beseda »kapitulacija«.

Seja je bila kmalu nato zaključena, prihodnja pa napovedana za torek s pripombo, da vlada v primeru potrebe lahko predlaga tudi poprejšnje sklicanje spodnjega doma.

Chamberlain pri kralju

London, 29. avgusta. AA. Kralj Jurij je sprejel v avdienco ministrskega predsednika Chamberlaina. Avdiencia je trajala od 17.30 do 17.58.

Marokanci bodo ob strani Francije

Rabat, 29. avg. AA. Havas. Generalni rezident Francije v Maroku Noguet je sprejel včeraj odposlanstvo maroških nacionalistov, ki so prišli izraziti svojo lojalnost in zvestobo do Francije, katere interesi so ozko povezani z interesi Maroka. Generalnemu rezidentu so pri tej priliki izročili pismo sponenico. Noguet se je zahvalil odposlancem za njihova žustva in si je v svesti, da lahko računa na hrabrost vseh Marokancev.

Romunija in Madžarska se pogajata za nenapadalno pogodbo

Največ težav povzroča manjšinsko vprašanje

Bukarešta, 29. avg. TG. Že tiste dni, ko se je razširila vest o podpisu nenapadalne pogodbe med Nemčijo in sovjetsko Rusijo, se je v Bukarešti opazilo stremiljenje za tem, da je sedaj prišel čas, da se naj pospešeno uredi odnošaji med Romunijo in Madžarsko. — Stanje na romunski vzhodni meji je postalo preveč nestalno, treba je bilo najti primernejšega ravnotežja na zapad. Romunska vlada je bila tista, ki je podala pobudo za pogajanja za sklenitev nenapadalne pogodbe med Madžarsko in Romunijo in sicer je to vest sporočila v Budimpešto dne 23. avgusta.

Madžarska vlada je po svojem poslaniku v Bukarešti odgovorila, da se ne morejo začeti pogajanja med obema državama poprej, dokler Romunija ne bo ustavila premikanja svojih čet ob madžarski meji. Madžarska vlada se sicer ne pričuje nad romunsko mobilizacijo, vendar pa meni, da lahko smatra za neprijeteljsko dejanje, če se romunske čete pomikajo proti madžarski meji. Pač pa je madžarska vlada predlagala Romuniji pogodbo o zaščiti manjšin in taka pogodba bi bila v tem času lahko koristno sredstvo za to, da bi se prijateljski odnošaji med Romunijo in Madžarsko hitro zboljšali.

Romunski vladni krogi pa so s tem odgovorom madžarske vlade zelo nezadovoljni, ker so prepričani, da skuša madžarska vlada s predlo-

Berlin v znaku priprav za vojno

Berlin, 29. avg. TG. Tuji opazovalci poročajo iz nemškega glavnega mesta, da tam z vso naglico še naprej odvijajo za vojaške namene avtomobile in konje. Vojaška oblast nemoteno in točno po načrtu odvažajo vozila in odpravljajo konje.

Železniški promet v glavnem mestu je še dovolj reden in vlaki prihajajo brez velikih sprememb voznega reda. Po vseh kolodvorih pa so objavljeni veliki lepaki, ki opozarjajo potnike na to, da bo železniška uprava v bližnjih dneh morala omejiti število vlakov, vendar bodo to pravočasno sporočili občinam. Treba je računati s tem, da bodo v bližnjih dneh številni vlaki ukinjeni in od nedelje, dne 27. t. m. od 10. ure zvečer ne sme noben zasebnik zahtevati od železniške uprave, da bi morala upoštevati njegove želje. Tudi zasebni tovor bodo odpošiljali samo v okviru možnosti in omejeno. Vsi obvezni roki za prevoz in oddajo tovora so ukinjeni.

Na vseh postajah pa je promet izredno živahen. Vse hiti na svoja mesta in iz mesta, če navzočnost v prestolnici ni ravno nujna. Po postajah je videti izredno mnogo častnikov, ki hite k svojim edincem.

Oblasti so ukazale, da razne prodajalne benecina in motornih olj ne smejo več prodajati zasebnikom ali vozačem zasebnih motornih vozil.

Po glavnih berlinskih ulicah, posebno pa na Kurfürstendammu, so prodajalci radijskih aparatov v svojih izložbah in nad vrati nabili velike zvočnike, ki ves dan prenašajo razne vesti. Vse nemške radijske postaje imajo že več dni samo en program, ki ga oddaja glavna nemška postaja za vse nemško ozemlje in za vse nemške radijske postaje. Med napovedmi vesti prenašajo postaje večino samo koračnice.

Slično je tudi po drugih delih in mestih Nemčije. Po cestah je zasebni avtomobilski promet skoraj popolnoma ustavljen. Posamezne benecinske postaje ob glavnih cestah oddajajo motorna goriva in olja samo policijskim in vojaškim vozilom.

Letalsko ministrstvo je objavilo poseben ukaz, ki pravi, da je vsem nemškim in tujim letalom prepovedano letanje nad nemškim ozemljem. Vendar pa se ta prepoved ne nanaša na letala, ki pripadajo vojski, policiji in vladnim članom. Prav tako je dovoljeno tujim diplomatom uporabljati letala, vendar pa morajo o smeri in času poleta obvestiti nemške letalske oblasti. Ukinjene tudi še niso nekatere nemške redne letalske zveze med največjimi nemškimi mesti.

Pošta uprava je opozorila občinstvo, da naj se od 27. t. m. naprej, in sicer za dobo 10 dni, ne poslužuje poštnega prometa in naj ne obremenjuje poštnega osebja razen v izrednih primerih, ki pa morajo biti utemeljeni. Reden poštni promet bodo napovedali v listih pravočasno.

Gdansk zapira promet na vse strani

Varšava, 29. avgusta. AA. Reuter: Naknadno poročajo, da so gdanske oblasti rekvirirale dva tovorna vlaka, in sicer enega, ki je vozil iz Gdaneka na Poljsko, drugega pa, ki je vozil poln premoča s Poljskega v Gdinfo. Poljski visoki komisar je vložil pri gdanskem senatu oster protest.

Varšava, 29. avgusta. AA. Havas: Tuje ladje so zapustile Gdanek, italijanske in nemške pa Gdinfo. Letalski promet med Varšavo in Berlinom je prekinjen, med Kodanjem in Gdinfo pa podvojen.

Francija bo spoštovala Luksemburg

Luksemburg, 29. avgusta. AA. DNB: Francoski poslanik Cambon je obvestil zunanjega ministra Becha, da bo Francija spoštovala nedotakljivost luksemburškega ozemlja.

Angleško brodovje zaprlo Baltik

London, 29. avg. b. Potem, ko je velika britanska admiraliteta zaprla Sredozemsko morje, je zdaj zaprla še Baltik, ker je dobila z raznih strani poročila, da so se pojavile na nekaterih krajih nemške podmornice.

Amerikanci naj zapuste Madžarsko

Budimpešta, 29. avgusta. AA. Havas: Tukajšnje ameriško poslanstvo je svetovalo ameriškim državljanom, naj čim prej odpotujejo iz Madžarske.

Kronski svet na Svedskem

Stockholm, 29. avgusta. AA. DNB: Pod predsedništvom kralja Gustava se je sestel danes kronski svet, ki je na podlagi zadnjih obvestil diplomatskih predstavnikov razpravljal o mednarodnem položaju. Zasedanje kronskega sveta je trajalo nekaj več kot eno uro. Nova seja kronskega sveta je napovedana za četrtek.

Vojaških odredb romunske vlade pa se Madžarski ni treba bati. Romunija ne misli prav nič na kak napad na Madžarsko. Če bi Romunija imela take namene, tedaj bi romunske čete v marcu vkorakale v podkarpatško Ukrajino, ker jih je tja na pomoč poklical predsednik Vološin. Romunska vlada pa tega tedaj ni storila zaradi tega, da se ne bi postavila v nasprotje z madžarsko tezo o tem ozemlju. Sicer pa romunske vojašnice sedaj gotovo niso tako napolnjene, kakor vojašnice v drugih državah.

Upati je torej, da bo madžarska vlada upoštevala stališče romunske vlade in razumela, da njeni očitki in pridržki v tem trenutku niso tako široki, da bi lahko zakrili nujno potrebo zblizanja med obema sosedama.

Učitelj:
Kaj je človeku dnevno potrebno?
Učenec:
Vem, NOVI

z okusom MARELICE

Proizvodi UNION, Zagreb

Poljska zavrača vesti o preganjanju manjšin

Varšava, 29. avg. AA. Pat. Tukaj je bilo izdano naslednje uradno poročilo:

Od nedavnega vodi nemški tisk žaljivo kampanjo, ko obtožuje Poljsko, da nasilno ravna z nemško manjšino ter navaja dejstva, ki niso samo netočna, temveč celo od začetka do konca izmišljena. Dokler se je ta kampanja gibal v okviru tiskane propagande, pa čeprav jo je vodil tisk, ki je popolnoma podrejen vladi, toliko časa so se na poljski strani zadovoljevali s tem, da so zanimali te vesti ali pa dajali obvestila tistim, ki so ta obvestila zahtevali, da bi bili pravilno informirani. Toda iz nekaj dni se te čisto izmišljene stvari in te netočne vesti pojavljajo tudi v govorih najvišjih činilcev državne uprave v Nemčiji, ki so verjetno netočno obveščeni. Na ta način skuša nemška vlada iz tega narediti predmet diplomatske igre.

Upoštevajoč to dejstvo je poljska vlada prisiljena protestirati proti metodam, ki jih zavestno uporabljajo kot sredstvo, da bi zapeljali v zmoto mednarodno javno mnenje in tuje vlade. Ne da bi se bavili s podrobnostmi, se mora poudariti, da so neresnične vse obtožbe, kakor n. pr. vest o umoru 24 Nemcev pri Lodzu ter o umoru 8 Nemcev pri Bielski. Dalje vesti o primerih kastracije na podlagi sodnega izreka ter o koncentracijskem taborišču za nemško manjšino. Imenovane vesti je treba ožigostati kot popolne izmišljotine. Niti ena izmed navedenih trditev ne odgovarja resnici.

Sovjeti umikajo svoje čete s poljske meje

Varšava, 29. avgusta. AA. Reuter: Izvedelo se je, da so Sovjeti umaknili svoje čete s poljske meje, ker so običajno imeli svoje garnizije, tako da Poljski s te strani ne grozi po podpisu nenapadalnega pakta med Sovjeti in Nemčijo nobena nevarnost.

Zaplenjen list, ker je objavil čez celo stran naslov: »Vojna!«

Rim, 29. avg. AA. Stefan. Oblasti so zaplenile list »Popolo di Roma« zaradi današnjega pretirano alarmantnega članka, zlasti pa zaradi ogromnega naslova, ki je bil na prvi strani in se je glasil »Vojna«.

Švica dobi generala

Bern, 29. avg. AA. DNB. Za jutri popoldne je sklicana skupna seja obeh domov švicarskega narodnega predstavništva zaradi izvolitve glavnega poveljnika švicarske oborožene sile za čas, dokler bo trajalo mobilno stanje. Izbrani kandidat dobi čin generala, ki obstoji v Švici samo v času mobilnega ali vojnega stanja. Kot edini kandidat za glavnega poveljnika se omenja polkovnik Cousin. Poleg tega bo skupni sei predložen tudi predlog zakona o izrednih pooblastilih zveznemu svetu. Ni pa izključeno, da bi mogla biti skupna seja obeh domov odpovedana.

Zdravilišče Radio-Therma Laško

Učinkovita moč radioaktivne termalne vode 37°C za bolezni: kronični revmatizmi vseh vrst, kronična obolenja črevesja in ožilja, ischias, ženske bolezni, arterioskleroza. — Zdravljenje je pod stalnim nadzorom zdravnika. — Diatermija, elektroterapija, obsevanje.

Z N I Z A N E C E N E

Od 1. septembra dalje pavšalne cene: za 20-dnevno zdravljenje 1100 din, 10-dnevno 600 din (hrana, stanovanje, dnevno 1 kopel, zdravniški pregled in občinska taksa). — Zahtevajte prospekte!

Navodila za preselitev tirolskih Nemcev

Milan, 29. avgusta.

V zadevi preselitev tirolskih Nemcev je narodno-socialistična stranka izdala poseben proglas na svoje zaupnike. Ti naj povsod ljudstvo zberejo in mu slovesno prečitajo proglas, ki je bil sestavljen na visokem mestu v Nemčiji. Proglas pravi, da je Italija odločena uničiti nemški živelj, da pa Hitler zaradi splošnega položaja ne more tega preprečiti. Ostane samo izbira: ali ohraniti svoj narodni značaj, to se pravi izseliti se iz Italije, ali pa ostati v Italiji in biti brez brambe izročen razpršenju in potutjenju. Stranka se je odločila za izselitev. Ta izselitev pa ne sme biti prepuščena odločitvi posameznikov, ampak mora biti kompaktna. Izselijo naj se po cele vasi skupno, da bodo kolikor mogoče skupno naseljeni tudi v Rajhu. Noben Nemec torej ne sme gledati izselitve postopati samovoljno. Kdor bi hotel stopiti do izselitvene komisije, mora imeti poprej dovoljenje od NS stranke. Proglas tudi nujno svari Nemce, naj ničesar ne podpisujejo na hitro, ampak naj si izgovore čas za premislek. Tiste, ki so zaradi novih razmer gospodarsko propadli, mora vsa skupnost podpirati, dokler ne pride čas izselitve. V vsakem kraju naj se imenujeta po dva zaupnika za te stvari. Na te se je obračati. — Proglas očita Italijanom (Welschen), da bi hoteli kompaktno izselitev preprečiti in svetu prikazati, kot da se Nemci po svobodnem preudarku posameznika izseljujejo. Pri ocenitvi vrednosti bi hoteli ljudstvo oiganiti, tako da bi bilo z eno milijardo vse opravljeno. Nemška organiziranost in skupen nastop naj te maneuvre prepreči. — Uvod proglasa morajo vsi navzoči poslušati stoje, ko se berejo navodila, pa se vsedejo. — Proglas je mnenja, da bo metoda skupnega izseljevanja odhod Nemcev celo bolj zavleklja kakor pa individualno postopanje. Proglas tudi pravi, naj se ljudstvo pripravi in obdeluje v smislu te kompaktne izselitve ter naj čaka drugega, še važnejšega proglasa.

KULTURNI OBZORNIK

Pax et bonum

Spominski listi, posvečeni 700 letnici minoritskega samostana v Ptuj. Ptuj, 1939, str. 174.

Ob priliki 700 letnice minoritov v Ptuj, ki so jo slovesno praznovali pred tedni v tem našem najbolj starodavnem mestu, je samostan izdal lepo opremljeno in zanimivo knjigo z naslovom: »Pax et bonum«, ki je gesto manjših bratov. Knjiga ni navadna spominska knjižica, spisana za gotovo prigodnico, temveč je zbirka lepih strokovnih člankov o pomenu redovništva sploh, o minoritskem redu v svetu in med Slovenci posebej, še podrobneje pa o tem redu v Ptuj ter njegovi rasti in pomenu, kakor se vidi z perspektive 700 let. Uvodno besedo v lepo publikacijo je napisal ptujski gvardian p. Mirko Godina, kjer kliče: »Slava Bogu Najvišjemu in zahvala Mu za milosti, s katerimi je navdihoval srca in podpiral roke svetca iz Assisija pri ustvarjanju božjega kraljestva med nami! Tu zbrane črte pa naj bodo zahvala Bogu posvečenim sejemcem našega reda; spomin nanje naj bo spodbuda mlademu rodu za novo delo! Uvodni natelni članek pa je napisal urednik Fr. Terseglav, kjer je prikazal pomen katoliških redov, ki so vedno takrat, ko je krščanstvo nekako zamiralo v navlaki sveta, prenovilo katolištvo s svojo molitvijo in delom in poglaval v novo slavo. Tako za časa sv. Benedikta, ki je po propadu antičnega sveta ponese krščanstvo med pogane, tako ob sv. Frančišku, ki je v renesansi rešil katoliško omiko in demokracijo, tako pozneje ob reformaciji, ki jo je prenovil sv. Ignacij Loyola, tako v naših stoletjih sv. Vincencij Pavlanski, sv. don Bosco. V vseh teh časih na prelomih, ko se človek vse bolj obrača v tuzemstvo, redovništvo obrne zopet duha v onozemski smoter. »Redovi so vrhunec notranjega verskega življenja in obenem njega neusihajoča rezerva moči, iz katere se verski čut obnavlja in okrepljuje ter zopet obogatuje, kadar je zastal, oslabil, omtvel.« Vsa njegova moč pa je v ljubezni, v samozatajevanju in v odpovedi. S tem je podan duhovni uvod v zgodovinski pogled na razvoj minoritskega reda v svetu in med Slovenci. Šibeniški škof minorit dr. Jeronim Mileta je podal v strnjeni obliki, podprti z znanstvenim gradivom, zgodovino reda od ustanovitve 110, njega povod, duha, pravil, začetek in razrast sedaj 25 provincij, spremembe tekom stoletij, imena slavnih minoritov ter sploh zasluge reda za Cerkev. Strnjeni članek minoritskega škofa podaja zgolj vse, kar moramo vedeti o minoritih, če jih hočemo spoznati v njihovem bistvu in poslanstvu ter načinu življenja. Od tega splošnega pogleda na red prihajamo v vedno ožje kroge. Tako riše gvardian p. Mirko Godina ustanovitev in pomen štajersko-avstrijske minoritske provincije, kateri je pripadal samostan vse do l. 1921, ko je bil priključen jugoslovanski provinciji. Isti opisuje podrobneje tudi samostane štajerske minoritske provincije (Gradec, Celje, Maribor, Slovenska Bistrica, Ljubljana — nekdanje licejsko poslopje na Vodnikovem trgu! —, Kamnik, Trst, Gorica, Grinjan, Castro Porpetto, Koper, Beljak, Volčperk, Reka, Bruck, Judenburg). Nato predstavi tudi jugoslovansko minoritsko provincijo, katere samostani spadajo med najstarejše frančiškove postojanke (že iz l. 1212 — Split, Trogir) in imenuje nekaj najslavnejših provincialov. Nato sledi vrsta provincialov avstrijske, štajerske in jugoslovanske provincije, pod katere je spadal ptujski minoritski samostan, in sicer vse od l. 1221 do letos. Po številu je teh predstavnikov provincije 115 in je zadnji sedanji p. Mag. Bonaventura dr. Burič iz Zagreba.

Minoriti v Ptuj je naslov drugemu oddelku, v katerem gvardian p. Godina opisuje začetke ptujskega samostana, ki segajo v leto 1239 ter sedaj slavi svojo častljivo 700 letnico! To stoletje izpričujejo tudi freske v stari cerkvi ter

pisma raznih ustanov iz poznejših let. Ustanovili so ga ptujski gospodje, kakor je njihova prednica Methilda nekoliko prej ustanovila tudi dominikanski samostan istotam. Toda, ker je zgodovinar dr. Kovačič podvomil v to tradicijo ustanovitve v l. 1239, zato je članek obramba tega mnenja, in sicer znanstvena, ozirajoča se na vse prvotne vire in kritične poglede na spor Gregorija IX. in Hohenstaufce, tako da so minoriti opravičeni praznovati letos svojo 700 letnico. Temu članku sledi vrsta gvardianov ptujskega samostana od leta 1290 do danes (126 po številu. Kos Avgust podaja pregled največjih dobrotnikov ptujskega samostana od ustanovitve ptujskega gospoda Friderika III., preko celjskega grofa Friderika II. do Supaniča Andreja iz l. 1767 (48).

Tretji del pa vsebuje članke o delovanju minoritov tekom teh 700 let v Ptuj. Tako p. Godina opisuje postanek, zidavo in prezidavo samostana v to obliko kakor jo ima danes, razvoj samostanske družine in obseg dušebrižništva. Poseben članek je posvečen Deškemu semenišču jugoslovanske provincije, ki je prej predstavljal privatno gimnazijo, sedaj pa gojenci hodijo v ptujsko državno gimnazijo. Prikazane so župnije, ki jih upravljajo minoriti, tako sv. Petra in Pavla v Ptuj in podružnici pri sv. Ožbaldu in sv. Doroteji, katerima sledi kronološki pregled dušnih pastirjev od leta 1789 do danes. Vseuč. profesor dr. Stele je očrtal značaj »najlepše slovenske cerkve« na Ptujski gori, ki je pred leti prešla v upravo minoritskega reda, ko je že skoraj razpadala, ter njenih podružnic pri St. Janžu in na pokopališču. P. Godina opisuje župnijo sv. Trojice v Halozah s podružnicami sv. Marije v Podlehniku, Nove cerkve in sv. Duha, ter župnijo sv. Vid s podružnico na Selih. Prof. Mlakar Ladislav iz Maribora opisuje vlogu očetov minoritov v narodnem življenju mesta Ptuja, kjer so vedno veljali za slovenske cerkev in so aktivno sodelovali pri narodni probudi obenem z Raščem, Terstenjakom in Cafom, ki so službovali v bližini. Nekateri (p. Hirs, Svet itd.) so aktivno sodelovali pri Očitalnici in pevskih društvih v preteklosti. Ptujski župan dr. Ljudez Remec podčrtnuje v svojem članku o poslanstvu minoritov med Slovenci prav to njihovo slovensko orijentacijo ter njihovo zaslugo za slovensko katoliško organizacijo mesta in okolice. Styriacus omenja razmerje ptujske ljudske šole do minoritskega samostana, kjer je dobivala svojo streho in tudi pouk v svoji prvi stopnji razvoja. P. dr. Marjan Gojkošek predstavlja pomen dijaškega doma, ki ga upravljajo sedaj p. minoriti. Ravnatelj gimnazije prof. Alič pa zvezo minoritskega samostana z gimnazijo, v kateri se odlikuje skrb za dijaški naraščaj ter ustanovitev dijaške kuhinje, ki je samostansko delo (1886). Nekaj osebnih spominov na to dijaško kuhinjo ter sploh življenje v Ptuj v času dijaških let in pozneje med vojno je napisal v počastitveno jubileja pisatelj Ksaver Meško. Iz samostanske kronike pa podaja Smodič Antona mično zgodbo o rodbini Guffante, katere prednik je rešil minorit iz Ptuja, pa je po njegovi dobroti postal eden prvih ptujskih meščanov in dobrotnikov samostana.

S tem je ta zanimiva knjiga končana. Ni treba še posebej poudarjati, da spominski zbornik krasi tudi mnogo slik predmetov in oseb, o katerih govori knjiga. Tako ti »spominski listi« predstavljajo lep donesek k naši lokalni zgodovini, še posebej k življenju in delovanju naših redov, katerih pomen je za slovenski kulturni dvig na deželi prvovrstnega značaja. Lepo knjigo priporočamo našim knjižničarjem, pa tudi posameznikom, kajti ta knjiga, ki jo je uredil in pripravil za tisk vseuč. prof. dr. Stele, je tudi kot lepa knjiga zanimiva. — e —

Prvi redni letni občni zbor »Kluba neodvisnih slovenskih likovnih umetnikov«. V soboto je bil v posebi sobi prvi redni letni občni zbor »Kluba neodvisnih slovenskih likovnih umetnikov«. V tem društvu je veljanih 12 mladih slovenskih slikarjev in kiparjev. — Zbor je prišel predsednik g. Stane Kregar, ki je pozdravil vse navzoče ter takoj prešel na dnevni red. Pri pregledu in bilanci lanskega društvenega dela je bilo ugotovljeno in potrjeno dejstvo, da so člani lani sodelovali pri vseh razpisih ter odnesli s teh razpisov tudi 15 nagrad. Društvo je lani pripravljalo svojo samostojno kolektivno razstavo v Pragi, ta razstava pa je morala biti na žalost preložena, ker so nenadoma nastopile znane nepričakovane politične spremembe. Pač pa KNSLU pripravila letos svojo samostojno razstavo v Trstu, in vodi tudi že pogajanja za enako razstavo v Milano.

Pri poročilu blaginje se je videlo hvalevredno in pri nas prav zares precej redko dejstvo, da društvo nima nikakih dolgov. Denar zbira za cilje, med katerimi je eden najvažnejših prav gotovo postavitev lastnega razstavnega paviljona. Na programu so dalje tudi še razstave v inozemstvu, lastne publikacije itd. — Organizatorično je društvo poseglo v ustroj »Društva slovenskih likovnih umetnikov« na ta način, da je aktivno sodelovalo pri izdelavi sindikalnih pravil. S tem smo Slovenci dobili prvo sindikalno organizacijo likovnih umetnikov v državi. V preteklem delovnem letu je društvo za interpretacijo in za informiranje širše javnosti o sodobnem likovnem delu priobčevalo v naših revijah informativne članke. Odbor je v pretekli poslovni dobi oddal 64 pism, 24 pa jih je prejel, od teh 18 iz inozemstva.

Pri volitvah je bil izvoljen stari odbor. Za predsednika prof. Stane Kregar, za tajnika Sedej Maksim, za blaginjskega Marij Pregelj, v nadzorstvo: Karel Patrich, Nikolaj Pirnat, Zdenko Kalin, za poslovnega tajnika pa prof. Bogo Pregelj. — Občni zbor je za svojega člana izvolil jugoslovanskega poslanika v Argentini, g. dr. Cankarja, zaradi njegovih zaslug za slovensko likovno umetnost. Predsednik se je tudi zahvalil dr. Windischerju za njegovo naklonenost do društva. Ker so člani KNSLU mnenja, da bi bile najvišje slovenske prosvetne institucije nepopolne, dokler ne bo ustanovljena v Ljubljani »Umetnostna akademija«, se zavežejo, da bodo z vsemi svojimi močmi delali na to, da dobimo Slovenci svojo umetno-obrtno srednjo šolo in svojo »Umetnostno akademijo«.

»Klub neodvisnih slovenskih likovnih umetnikov« bo letos v oktobru priredil v Jakopičevem paviljonu kolektivno razstavo, na kateri bodo razstavili svoja dela vsi njegovi člani. Na to razstavo naše občinstvo že sedaj opozarjamo.

LJUBLJANA

Izložbe ljubljanskih trgovin

Zadnje čase postajajo vedno lepše. Videti je, da trgovci kar tekmujejo drug z drugim, kdo bo imel lepše urejena in okrašena velikanska izložbena okna. Ta prizadevanja ljubljanskega trgovstva so vredna vse pohvale. V Ljubljani živi celo več spretnih dekoraterjev, ki so si z dobro uspešnimi izložbami po trgovinah pridobili mnogo novih novih strank. Vendar večina ljubljanskih trgovin prepušča ta dela trgovinskim nameščencem, med katerimi so mnogi prav spretni. Pogosto vidimo, kako nameščenci, potem ko se na večer trgovina zapre, z vneto gradijo novo izložbo do devetih ali tudi do desetih zvečer. Čujemo, da gospodarji smatrajo, da ta posel spada med službene dolžnosti trgovskega nameščentva in da svojim uslužbencem za težko nadurno delo ne dajejo niti nagrad, kaj šele pravega plačila. Zdi se nam, da takih trgovin v Ljubljani ni več mnogo, če pa so, je pa skrajni čas, da njihovi gospodarji to prakso izkriščenja svojih uslužbencev opuste.

Prosvetni tabor v Dravljah 30 letnica Prosvetnega društva 3. septembra

Pokrovitelj g. župan dr. Adlešič

Spored: Na predvečer, v soboto, dne 2. septembra, ob 20 slavnostna predstava »Srenja«. — V nedeljo, dne 3. septembra ob 9 sprevid izpred nove šole Zg. Šiška — Dravljah do cerkve sv. Roka v Dravljah. Nato sv. maša na prostem. Po sv. maši slavnostno zborovanje. Govori g. inž. Sodja. Ob 3 pop. javni telovani nastop. Po nastopu prijetna domača zabava.

Uršulinske šole v Ljubljani

Na uršulinski realni gimnaziji bo vpisovanje 1. in 2. septembra od 8 do 12. Učenke 1. razreda, ki so na tukajšnji gimnaziji napravile sprejemni izpit, naj se javijo pri vpisovanju, da poravnajo pristojbine. Učenke, ki obiskujejo ostale razrede, naj prinese s seboj zadnje letno izpričevalo. Gojenkam, ki bodo stanovale v uršulinskem zavodu in obiskovale uršulinsko gimnazijo, se ni treba osebno zglašiti pri vpisovanju. Zadošča ustna ali pismena prijava, da ostanejo še nadalje v penzionatu. Za vpis v tukajšnje gimnazijo ni treba davčnega potrdila. Plačuje se le zavodska šolnina, ki znaša 60 din mesečno. Pri vpisu plača vsaka učenka tudi 50 dinarski kolek za prijavo, 20 din za zdravstveni fond in 30 din za knjižnico in učila.

Na uršulinski meščanski šoli bo vpisovanje 1. in 2. septembra od 8 do 12. V 1. razred se sprejemajo učenke, ki so dovršile 4. razred ljudske šole ali razred višje ljudske ali srednje šole. Vsaka učenka naj prinese k vpisovanju zadnje šolsko izpričevalo (izkaz o šolskem napredku). Davčnega potrdila ni treba.

Na uršulinskem učiteljskem bo vpisovanje dne 1. septembra, na vadnici pa 3. in 4. septembra od 8 do 12.

Na uršulinski ljudski šoli bo naknadno vpisovanje v petek, dne 1. septembra od 8 do 12. V soboto, dne 2. septembra je šolska sv. maša, v ponedeljek, dne 4. septembra se prične redni pouk.

Učiteljske in vladnice, realna gimnazija in meščanska šola imajo otvoritveno sv. mašo dne 11. septembra. Takoj nato se prične redni pouk. Gojenke, ki ostanejo v zavodu, morajo biti 11. septembra že v zavodu.

— Vsi, ki mnogo jedo in stalno sede in trpe zaradi tega prav pogosto na trdi stoli, naj pijejo vsak dan čašo naravne »Franz-Josefove« grenke vode, ki se mora poprej segreti. Davno preizkušena in priznana »Franz-Josefova« voda se odlikuje po svojem sigurnem učinku in prijetni porabi.

Reg. po min. soc. pol. in n. zdr. S-br. 15.485. 25. V. 35.

1 Proslava kraljevega rojstnega dne. Vsa narodna kulturna, bojevniška, telesnovzgojna, humanitarna in gasilska društva mestno poglavarstvo vlijudo vabi, da se njih predstavniki zanesljivo udeležijo sestanka, ki bo v sredo, dne 30. t. m. ob 18. v veliki dvorani mestnega poglavarstva. Na sestanku bo predloženi načrt in po njem urejen razpored proslave kraljevega rojstnega dne 6. septembra, ki naj bo v teh časih res manifestanten izraz skupnosti, ljubezni, spoštovanja in vdanosti vsega ljubljanskega prebivalstva našemu mlademu vladarju Nj. Vel. kralju Petru II.

1 Vse pevec iz Ljubljane in okolice vabimo, da se udeležijo skupne pevske vaje, ki se bo vršila v četrtek, 31. avg. ob 20 v Hubadovi pevski dvorani Glasbene Matice za proslavo rojstnega dne Nj. Vel. kralja Petra II. Note: »Slovenec, Srb, Hrvat« in Jenkovo molitev »Ti, ki si ustvaril, naj prinese arharivarji s seboj, ostali jih dobe pri vaji. Uprava Hubadove užpe.

1 Gg. kateheti ljubljanskih meščanskih in ljudskih šol imajo v petek, 1. septembra v Alojzijski kapeli ob 8 sv. mašo, ki jo opravi prevz. gospod škof. Po sv. maši »Pridi, si Duh«.

1 Mestna poštinska kolonija se vrne iz Metlike v sredo, 30. avg. ob 20.30 na gl. kolodvor. Mestno poglavarstvo vabi starše, da sprejmejo svoje otroke na kolodvoru.

1 Tukajšnja tvrda Ign. Vok v Tavčarjevi ulici, trgovina s šivalnimi stroji, kolese in motorji, je bila te dni počaščena z naročilom z visokega mesta, in sicer od uprave dvora Nj. Vel. kralja Petra II. na Bledu. Najprej so bila naročena koleša za Nj. Vis. kraljeviča. Poznana firma Vok je dobavo izvršila v popolno zadovoljstvo visokega mesta. Zato je tudi prejela ponovno naročilo za koleša »Bianchi« in »Phäxnomen« za Nj. Vel. kralja Petra II., kakor tudi za njegovo spremstvo. Tudi a to pošiljko je bilo Nj. Velicanstvo, kakor tudi spremstvo povsem zadovoljno. kar je pač najboljši dokaz za točno in solidno potrebo domače firme Ign. Vok. Tvrda Ign. Vok v Tavčarjevi ulici je upravičeno lahko ponosna na to visoko odlikovanje!

1 V nedeljo 3. septembra ob 15 vsi na otroško igrišče poleg cerkve sv. Družine v Mostah. Tam nas čaka sigurna erca. Kje dobite za 3 din epalnice, kolo, šivalni stroj, moško obleko, voz drv, vrečo moke, servise in še nešteto visoko vrednih

dobitkov: Pač samo na mošanski tomboli. Zato ne zamudite ugodne prilike in pridno kupujte tablice. Vsaka druga tablica sigurno dobiček. Prosvetno društvo Ljubljana-Moste.

1 Iz banovinskega mladinskega doma v Kaštel Stafilicu se vrnejo deklice v Ljubljano z dolenskim vlakom 1. septembra ob 8.45 zjutraj. Prosimo svoje, naj pričakajo otroke na kolodvoru.

1 Sadjarska in vrtnarska podružnica Ljubljana-mesto priredi v sredo, dne 30. t. m. izlet v St. Vid nad Ljubljano z ogledom vrta znanega strokovnjaka g. Frida Lenard-a in obsebnih sadovnjakov knezoškofijskega zavoda v St. Vidu. Uspeh raznih načinov obrezovanja sadnega drevja bo pojasnjeval g. Frido Lenard. Sestanek ob končni tramvajski postaji v St. Vidu nad Ljubljano točno ob 16 pop. Člani in gostje vabljeni.

1 Vojaške knjižice, ki so jih zaradi zamenjave oddali obvezniki, rojeni v letih od 1889 do 1898, naj se nemudoma dvignejo proti predložitvi potrdila v mestnem vojaškem uradu na Ambrozevem trgu št. 7-1, soba št. 6. Kdor ne bo prišel po knjižnico, bo pozvan k voj. poveljstvu in strogo kaznovan.

1 Pevsko društvo »Slavec« obvešča vse svoje članstvo, da se pričnejo redne pevske vaje v petek, dne 1. IX. 1939. S prvim septembrom dalje se sprejemajo tudi novi pevci in pevke vsak ponedeljek in petek od 19.30 do 20 zvečer.

1 Šola Glasbene Matice stopa letos v 57. leto svojega obstoja in je najstarejša, pa tudi najuglednejša glasbena šola našega naroda. Poučuje se poleg petja in klavirja vse teoretične predmete ter orkestrske instrumente. Zavod ima celo vrsto izvrstnih učiteljev, priznanih pedagogov, ki že veliko let in uspešno delujejo v svojem poklicu. Vpisovanje bo od 1. do 4. sept. dnevno od 9—12 in od 15—17 v pisarni Glasbene Matice v Gosposki ulici. Prosimo starše, da učenca pravčasno prijavijo.

1 Vpisovanje v državno glasbeno srednjo šolo (konservatorij). Ravnateljstvo ponovno opozarja vse zainteresirane, da bo vpisovanje v glasbeno srednjo šolo, ki ima po uredbi o umetniških šolah z dne 9. avg. 1939, stopnjo popolne srednje šole, po sledečem vrstnem redu: Za novostopivše gojence od 1. do 5. sept., za gojence, ki so bili vpisani v šol. letu 1938-39, pa do vključno dne 15. septembra.

1 Zaprta Gosposka ulica. Zaradi modernizacije vozlišča bo Gosposka ulica od 30. t. m. dalje kakih 14 dni zaprta za vozni promet od Kongresnega pa do Novega trga.

1 Pregled motornih vozil. Po odloku kr. banke uprave v Ljubljani bo po pravilniku ministrstva notranjih del z dne 20. IX. 1928, »Ur. list« 336-100, za drugo polletje naknadni komisijki pregled motornih vozil, ki služijo javnemu prometu (avtomobusov, avtomotoksijev) in v tem letu za drugo polletje še niso bili uradno pregledani ter odobreni za javni promet. Pregled bo v petek, 1. sept. v Ljubljani na Bregu št. 20 (dohod z Novega trga). K temu pregledu se morajo pripeljati tudi vsa motorna vozila (motocikli in avtomobili) za zasebno uporabo, ki letos iz kakršnegakoli razloga še niso bila komisijko pregledana in odobrena za promet.

1 Usnje: Pitlinge krom, boka, krupone, Erjavec, trgovina usnja, Stari trg 18.

1 Vagon je začel goriti med vožnjo. Redek pogled se je nudil ševlinim pešcem in kolezarjem, ki so čakali v ponedeljek zvečer ob četrta na 8 pred železniško zapornico na Dunajski cesti. Na postajo je vozil notranjski osebni vlak, ki je imel malo zamude in ki prihaja iz Postojne na Rakek kot brz vlak. Z Rakeka do Ljubljane vozi kot osebni in ima zato le dolge štiriosne vagon. Drugi vagon za lokomotivo je bil tudi še službeni vagon in ta je gorel e polnim plamenom. Videti pa je bilo, da je ogenj nastal šele na vožnji od zadnje postaje Brezovice proti Ljubljani. Vagon je začel goriti najbrž zato, ker so se leseni deli užgali po iskrah, ki so letele iz lokomotive. To je očividno, saj je gorel eprednji del vagona, dočim se plameni stranskih sten še niso prišli. Ko je vlak zavozil na postajo, je železniško osebje ogenj hitro pogasil, tako da ni bilo velike škode.

1 Dolgoletni trgovski pomočnik in potnik pri uglednih ljubljanskih in drugih trgovcih, pozneje trgovec, je zaradi svoje bridke uode popolnoma obubožal. Brezvestni svoji so ga spravili ob vse imetje, med tem ko je bil on dolgo let v zdravstvenem zavodu. Danes ne more zaradi bolezni in vojne invalidnosti delati, zato je odviesen samo od dobrih ljudi. Da si nekoliko odpomore od bede in trpljenja, ker nima niti redne hrane in stanovanja, se obrača na cenj. gg. trgovce in dobre ljudi, da mu pomagajo. Vsak najmanjši dar hvaležno sprejme. Darove zanj sprejema uprava »Slovenca«.

1 Nesreča ne počiva. 48letni delavec Kuriač Tone iz Zgornje Šiške je rezal na elamorenzici, ko mu je začel mezinec leve roke pod nož. Stroj mu je odsekal pret. Zdravi se v ljubljanski bolnišnici.

Novo mesto

G. Jože Maučec, ki je bil do sedaj prefekt na banovinski kmetijski šoli na Grmu, je nastopil novo službeno mesto kot suplent na gimnaziji v Celju. G. profesorja bodo zelo pogrešali gojenci kmetijske šole, pri katerih je bil zelo priljubljen; prav tako tudi prosvetne organizacije v Novem mestu, pri katerih je agilno deloval.

Jesenice

Poročil se je agilen član ZZZ gosp. Čehovin Ludvik z gd. Valentinčič Katarino, uradnico pri tovarni Tršan na Jesenicah. Cestitamoi!

Šolske sestre de Notre Dame v zavetišču Krokovega doma na Jesenicah sprejemajo s 1. sept. učenke in učenice osnovne, meščanske šole, ter gimnazije, kakor tudi gospodične in gospe za pouk v klavirju, violini, harmoniki, francoščini, nemščini, italijanskini, strojepisju in stenografiji. Vincencijevo zavetišče sprejema tudi gojenke, ki obiskujejo jeseniške šole, v celoletno oskrbo.

Jeseniški dijaški odsek priredi v sredo, dne 30. avgusta, ob 8 zvečer prosvetni večer s predavanjem gosp. dr. Bitežnika. Vabimo vas, da se vedra udeležite.

Kranj

Napad na stražnika. Včeraj je napadel iz zasede delavec Jože R., zaposlen pri gradnji ceste v Kranju, doma v Šmihelu pri Novem mestu, stražnika Martinčiča Alojzja. Ko je šel stražnik čez dvorišče, je R. nenadoma planil s kolom nadenj. Toda stražnik ga je po daljšem ruvanju obvladal in ga aretirat ter odvedel v policijske zapore.

Vlom v stanovanje. V stanovanje Glavača Klamana, natakara v kavarni Stara pošta, so neznanji vlomili s ponarejenimi ključi vdrli in odnesli 9400 din.